

Ogólny schemat procedur kontroli legalności zatrudnienia

PODSTAWA PRAWNA

Zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt 13a ustawy z dnia 12 października 1990 r. *o Straży Granicznej*, do zadań Straży Granicznej należy przeprowadzanie kontroli legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców, powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom.

Kontrolę wykonywania ww. zadań reguluje ustawa z dnia 12 października 1990 r. *o Straży Granicznej*, ustawa z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców*, ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* oraz Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 lutego 2009 r. *w sprawie przeprowadzania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej kontroli legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom*.

ZAKRES PODMIOTOWY I PRZEDMIOTOWY KONTROLI

Zgodnie z art. 10d ust. 2 ustawy z dnia 12 października 1990 r. *o Straży Granicznej* kontrolę przestrzegania przepisów dotyczących legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom, przeprowadzają funkcjonariusze Straży Granicznej pełniący służbę w jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej, na podstawie upoważnienia do przeprowadzenia kontroli, zwanego dalej "upoważnieniem", wystawionego przez właściwego komendanta.

Kontrolą mogą być objęci pracodawcy, przedsiębiorcy niezatrudniający pracownika i inne instytucje, a także w przypadku uzasadnionego podejrzenia naruszenia przepisów dotyczących wspomnianego zakresu osoby fizyczne.

PRZEBIEG KONTROLI

Zgodnie z art. 47 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców* kontrola działalności przedsiębiorcy jest, co do zasady, planowana i przeprowadzana po uprzednim dokonaniu analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej. Analiza obejmuje identyfikację obszarów podmiotowych i przedmiotowych, w których ryzyko naruszenia przepisów jest największe.

Ww. analizy nie stosuje się m.in. do kontroli przedsiębiorcy w przypadku, gdy organ kontroli poweźmie uzasadnione podejrzenie zagrożenia życia lub zdrowia, popełnienia przestępstwa lub wykroczenia, przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego lub innego naruszenia prawnego zakazu lub niedopełnienia prawnego obowiązku - w wyniku wykonywania działalności gospodarczej objętej kontrolą.

Ponadto organ Straży Granicznej jest uprawniony do przeprowadzenia kontroli działalności gospodarczej w celu sprawdzenia wykonania wezwania, o którym mowa w art. 21a ust. 1, zobowiązania, o którym mowa w art. 21a ust. 2, lub weryfikacji powiadomienia, o którym mowa w art. 21a ust. 5 lub 6 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców*.

Na proces kontroli prowadzonej przez organy Straży Granicznej składają się:

- > doręczenie upoważnienia do przeprowadzenia kontroli,
- > przebieg kontroli,
- > czas trwania kontroli,
- > zakończenie kontroli,
- > środki odwoławcze.

DOREĘCZENIE ZAWIADOMIENIA O ZAMIARZE WSZCZĘCIA KONTROLI

Zgodnie z art. 48 ust. 11 pkt 15 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców* zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli nie dokonuje się, w przypadku gdy kontrola jest przeprowadzana na podstawie przepisów [art. 1 ust. 2 pkt 13a](#) ustawy z dnia 12 października 1990 r. *o Straży Granicznej*.

DOREĘCZENIE UPOWAŻNENIA DO PRZEPROWADZENIA KONTROLI

Funkcjonariusze Straży Granicznej kontrolę legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzenia pracy cudzoziemcom

przeprowadzają na podstawie upoważnienia wystawionego przez właściwego komendanta Straży Granicznej (nie dotyczy m.in. kontroli wobec działalności gospodarczej przedsiębiorców w zakresie obejmującym sprzedaż dokonywaną poza punktem stałej lokalizacji - sprzedaż obwoźna i obnośna na targowiskach w rozumieniu art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych*).

Upoważnienie powinno zawierać:

- > wskazanie podstawy prawnej,
- > oznaczenie organu kontroli,
- > datę i miejsce wystawienia,
- > imię i nazwisko funkcjonariusza Straży Granicznej uprawnionego do przeprowadzenia kontroli oraz numer jego legitymacji służbowej,
- > nazwę i adres kontrolowanego,
- > określenie zakresu przedmiotowego kontroli,
- > wskazanie daty rozpoczęcia i przewidywanego terminu zakończenia kontroli,
- > podpis osoby udzielającej upoważnienia z podaniem zajmowanego stanowiska lub funkcji,
- > pouczenie o prawach i obowiązkach kontrolowanego.

Dokument, który nie spełnia powyższych wymagań, nie stanowi podstawy do przeprowadzenia kontroli. Ponadto zakres kontroli nie może wykraczać poza zakres wskazany w upoważnieniu. Upoważnienie funkcjonariusze Straży Granicznej okazują przed rozpoczęciem kontroli.

Czynności kontrolne mogą być wykonywane przez pracowników organu kontroli po okazaniu przedsiębiorcy albo osobie przez niego upoważnionej legitymacji służbowej upoważniającej do wykonywania takich czynności oraz po doręczeniu upoważnienia do przeprowadzenia kontroli, chyba że odrębne przepisy przewidują możliwość podjęcia kontroli po okazaniu legitymacji. W takim przypadku upoważnienie doręcza się przedsiębiorcy albo osobie przez niego upoważnionej w terminie określonym w tych przepisach, lecz nie później niż w terminie 3 dni roboczych od dnia wszczęcia kontroli. W pozostałych przypadkach - nie później niż w terminie 7 dni od podjęcia kontroli.

W przypadku kontroli, na podstawie legitymacji służbowych, kontrolowany ma obowiązek wskazać adres do doręczeń. W przypadku braku takiego adresu lub gdy wskazany adres okazał się nieprawdziwy, upoważnienie złożone do akt kontroli uznaje się za doręczone.

W przypadku nieobecności przedsiębiorcy lub osoby przez niego upoważnionej czynności kontrolne mogą być wszczęte po okazaniu legitymacji służbowej pracownikowi przedsiębiorcy lub osobie zatrudnionej u przedsiębiorcy w ramach innego stosunku prawnego, którzy mogą być uznani za osobę,

o której mowa w art. 97 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* lub w obecności przywołanego świadka, którym powinien być funkcjonariusz publiczny, niebędący jednak pracownikiem organu przeprowadzającego kontrolę.

PRZEBIEG KONTROLI

1. Przed rozpoczęciem kontroli funkcjonariusze okazują kontrolowanemu, osobie upoważnionej do reprezentowania kontrolowanego lub prowadzenia jego spraw albo pracownikowi kontrolowanego upoważnienia do przeprowadzenia kontroli oraz znaki identyfikacyjne, podają stopnie, imiona i nazwiska albo okazują legitymacje służbowe w sposób umożliwiający podmiotowi kontrolowanemu ich odczytanie i zanotowanie zakresu kontroli, numerów legitymacji, organu, który je wydał, nazwisk funkcjonariuszy oraz informują kontrolowanego o jego prawach i obowiązkach w trakcie kontroli.

W przypadku zaistnienia konieczności niezwłocznego podjęcia kontroli na podstawie legitymacji służbowych, funkcjonariusze okazują legitymacje w sposób określony powyżej, podają stopnie, imiona i nazwiska oraz podstawę prawną do przeprowadzenia kontroli.

2. Kontrolę przeprowadza się w siedzibie kontrolowanego oraz w innych miejscach wykonywania pracy lub prowadzenia działalności gospodarczej, a także w miejscu przechowywania wszelkich dokumentów związanych z zatrudnieniem, powierzeniem pracy lub prowadzeniem działalności gospodarczej.

Za zgodą przedsiębiorcy kontrola lub poszczególne czynności kontrolne mogą być przeprowadzane również w siedzibie organu kontroli, jeżeli może to usprawnić prowadzenia kontroli.

Za zgodą przedsiębiorcy kontrola lub poszczególne czynności kontrolne mogą być przeprowadzone w sposób zdalny za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu [ustawy](#) z dnia 23 listopada 2012 r. *Prawo pocztowe* lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu [art. 2 pkt 5](#) ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. *o świadczeniu usług drogą elektroniczną*, jeżeli może to usprawnić prowadzenie kontroli lub przemawia za tym charakter prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej.

3. W toku kontroli funkcjonariusze Straży Granicznej wzywają podmiot kontrolowany do okazania, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od dnia zażądania, dokumentów dotyczących legalności wykonywania pracy przez cudzoziemca, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemca, powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi, a w szczególności:

- > zezwolenia na pracę wydanego przez właściwy organ;
- > oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi;
- > umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej;
- > dokumentów potwierdzających uzyskanie przez cudzoziemca prowadzącego działalność gospodarczą wpisu do Ewidencji Działalności Gospodarczej;
- > dokumentu podróży wraz z dokumentem uprawniającym do pobytu na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemca.

4. Kontrolowany ma obowiązek:

- › umożliwić przeprowadzenie kontroli;
- › w wyznaczonym terminie udzielać wszelkich wyjaśnień dotyczących przedmiotu kontroli;
- › dostarczać dokumenty oraz umożliwić sporządzanie ich kopii;
- › zapewnić kontrolującemu warunki do pracy, w tym w miarę możliwości udostępnić samodzielne pomieszczenie i miejsce do przechowywania dokumentów;
- › uczestniczyć w przeprowadzaniu oględzin miejsc wykonywania pracy;
- › poświadczać zgodność odpisów i wyciągów oraz kserokopii z dokumentów dostarczonych kontrolującemu.

5. Osoby upoważnione do reprezentowania kontrolowanego lub prowadzenia jego spraw, pracownicy kontrolowanego, osoby współdziałające z kontrolowanym oraz inne osoby przebywające w miejscu przeprowadzania kontroli mogą złożyć funkcjonariuszom kontrolującym ustne lub pisemne oświadczenia dotyczące przedmiotu kontroli.

6. Podczas przeprowadzania kontroli funkcjonariusze Straży Granicznej mają prawo do:

- › swobodnego poruszania się po terenie jednostki kontrolowanego bez obowiązku uzyskiwania przepustki oraz są zwolnieni z obowiązku poddania się rewizji osobistej;
- › kontrolowania dokumentów związanych z zatrudnieniem, powierzaniem pracy lub prowadzeniem działalności gospodarczej oraz sporządzania ich kopii;
- › ustalania tożsamości osób przebywających w miejscu przeprowadzania kontroli;
- › przesłuchiwania osób podejrzewanych o naruszenie przepisów dotyczących legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom;
- › żądania udzielania wyjaśnień od osób przebywających w miejscu przeprowadzania kontroli;
- › dokumentowania czynności kontrolnych z wykorzystaniem środków audiowizualnych;
- › korzystania z pomocy biegłych i specjalistów;
- › dokonywania oględzin miejsc wykonywania pracy, w szczególności w celu ustalenia liczby miejsc pracy.

Zgodnie z art. 225 §2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny*, kto osobie uprawnionej do kontroli w zakresie inspekcji pracy lub osobie przybranej jej do pomocy udaremnia lub utrudnia wykonanie czynności służbowej, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

CZAS TRWANIA KONTROLI

Kontrola przedsiębiorcy w jednym roku kalendarzowym nie może przekraczać terminów zawartych w art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r *Prawo przedsiębiorców*, tj.:

- > w odniesieniu do mikroprzedsiębiorców - 6 dni roboczych,
- > w odniesieniu do małych przedsiębiorców - 18 dni roboczych,
- > w odniesieniu do średnich przedsiębiorców - 24 dni roboczych,
- > w odniesieniu do pozostałych przedsiębiorców - 48 dni roboczych.

Powyższe nie dotyczy m.in. kontroli wobec działalności gospodarczej przedsiębiorców w zakresie obejmującym sprzedaż dokonywaną poza punktem stałej lokalizacji - sprzedaż obwoźna i obnośna na targowiskach w rozumieniu art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych oraz sytuacji gdy przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia, przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego lub zabezpieczenia dowodów jego popełnienia.

Przedłużenie czasu trwania kontroli jest możliwe jedynie z przyczyn niezależnych od organu kontroli i wymaga uzasadnienia na piśmie. Uzasadnienie doręcza się przedsiębiorcy. Przedłużenie czasu trwania kontroli nie może naruszać terminów, o których mowa powyżej.

Przedłużenie czasu trwania kontroli u mikroprzedsiębiorcy jest możliwe, jeżeli po zakończeniu przeprowadzania czynności kontrolnych w siedzibie przedsiębiorcy lub miejscu wykonywania działalności gospodarczej pozostały do przeprowadzenia jedynie czynności kontrolne związane z gromadzeniem i analizą dokumentów związanych z przedmiotem kontroli oraz sporządzenie protokołu kontroli. Czynności te mogą być przeprowadzane w siedzibie organu kontroli lub w sposób zdalny, o którym mowa w art. 51 ust. 3a, bez zgody przedsiębiorcy. Przedłużenie to nie może spowodować przekroczenia dwukrotności czasu określonego powyżej.

Jeżeli wyniki kontroli wykazały rażące naruszenie przepisów prawa przez przedsiębiorcę, można przeprowadzić powtórny kontrolę w tym samym zakresie przedmiotowym w danym roku kalendarzowym, a czas jej trwania nie może przekraczać 7 dni. Czasu trwania powtórnej kontroli nie wlicza się do czasu, o którym mowa powyżej.

ŚRODKI ODWOŁAWCZE

Zgodnie z art. 59 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców*, przedsiębiorca może wnieść sprzeciw wobec podjęcia i wykonywania przez organ kontroli czynności z naruszeniem przepisów art. 48 ust. 1-11, art. 49, art. 50 ust. 1 i 5, art. 51 ust. 1, art. 54 ust. 1, art. 55 ust. 1 i 2, art. 55a oraz art. 58 ww. ustawy.

Sprzeciw wymaga uzasadnienia i wnosi się go w terminie 3 dni roboczych od dnia wszczęcia kontroli

przez organ kontroli lub wystąpienia przesłanki do wniesienia sprzeciwu. Wniesienie sprzeciwu powoduje wstrzymanie czynności kontrolnych (z chwilą doręczenia kontrolującemu zawiadomienia o wniesieniu sprzeciwu) oraz biegu czasu trwania kontroli (od dnia wniesienia sprzeciwu do dnia zakończenia postępowania wywołanego jego wniesieniem).

Wniesienie sprzeciwu nie powoduje wstrzymania czynności kontrolnych w przypadku, gdy organ kontroli prowadzi kontrolę, powołując się na przepisy art. 48 ust. 11 pkt 2, art. 50 ust. 2 pkt 2, art. 54 ust. 1 pkt 2, art. 55 ust. 2 pkt 2 oraz art. 62 ww. ustawy.

Organ kontroli w terminie 3 dni roboczych od dnia otrzymania sprzeciwu rozpatruje go i wydaje postanowienie o odstąpieniu czynności kontrolnych bądź ich kontynuowaniu. Na takie postanowienie przedsiębiorcy przysługuje zażalenie w terminie 3 dni od dnia doręczenia postanowienia. Właściwy organ rozpatruje zażalenie w terminie 7 dni od dnia jego wniesienia. Nierozpatrzenie sprzeciwu bądź zażalenia w terminie, jest równoznaczne w skutkach z wydaniem przez organ Straży Granicznej postanowienia uznającego słuszność wniesionego zastrzeżenia.

ZAKOŃCZENIE KONTROLI

Po przeprowadzeniu kontroli, w przypadku gdy kontrola nie wykazała żadnych nieprawidłowości, sporządzana jest notatka z kontroli, która powinna zawierać w szczególności:

- > datę i miejsce sporządzenia notatki;
- > dane kontrolowanego obejmujące nazwę (firmę) lub imię i nazwisko, adres (siedzibę) oraz numer REGON, KRS lub NIP;
- > wynik kontroli;
- > podpis funkcjonariusza sporządzającego notatkę.

Natomiast w przypadku gdy przeprowadzona kontrola wykazała nieprawidłowości sporządza się protokół kontroli, który powinien zawierać w szczególności:

- > stopień, imię i nazwisko funkcjonariusza oraz numer jego legitymacji służbowej;
- > datę i miejsce sporządzenia protokołu kontroli;
- > datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia kontroli;
- > miejsce przeprowadzenia kontroli;
- > dane kontrolowanego obejmujące nazwę (firmę) lub imię i nazwisko, adres (siedzibę) oraz numer REGON, KRS lub NIP;
- > opis okoliczności uzasadniających przeprowadzenie kontroli;
- > opis skontrolowanych dokumentów i zezwoleń z podaniem ich numeru, okresu ważności oraz organu, który dokument lub zezwolenie wydał;
- > wynik kontroli;
- > podpis funkcjonariusza sporządzającego protokół kontroli;

- > podpis kontrolowanego lub adnotację o przyczynach jego braku.

Kopia ww. protokołu jest niezwłocznie przekazywana kontrolowanemu podmiotowi, celem zapoznania się z wynikami kontroli i złożenia podpisu. Kontrolowany ma prawo zgłosić przed podpisaniem protokołu kontroli zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole w terminie 7 dni od dnia otrzymania kopii protokołu. W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń, dokonujący kontroli mają obowiązek niezwłocznego ustosunkowania się do nich oraz przekazania kontrolowanemu na piśmie informacji o sposobie rozpatrzenia zastrzeżeń.

INSTYTUCJA „PRAWA DO POPEŁNIENIA BŁĘDU”

Jeżeli przedsiębiorca wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej narusza przepisy prawa związane z wykonywaną działalnością gospodarczą w okresie 12 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej po raz pierwszy albo ponownie po upływie co najmniej 36 miesięcy od dnia jej ostatniego zawieszenia lub zakończenia, a właściwy organ wszczyna w związku z tym naruszeniem postępowanie mandatowe, przed nałożeniem na przedsiębiorcę grzywny w drodze mandatu karnego, organ ten wzywa, w drodze postanowienia, przedsiębiorcę do usunięcia stwierdzonych naruszeń przepisów prawa oraz skutków tych naruszeń, jeżeli skutki takie wystąpiły, w wyznaczonym przez siebie terminie.

W przypadku postępowania mandatowego, organu może odebrać od przedsiębiorcy pisemne oświadczenie, w którym przedsiębiorca ten zobowiązuje się do usunięcia stwierdzonych naruszeń przepisów prawa oraz skutków tych naruszeń, jeżeli skutki takie wystąpiły, w wyznaczonym przez funkcjonariusza terminie. W takim przypadku właściwy organ nie wzywa przedsiębiorcy do usunięcia stwierdzonych naruszeń przepisów prawa oraz skutków tych naruszeń. Jeżeli przedsiębiorca odmawia złożenia pisemnego oświadczenia, nie będzie on mógł skorzystać z „prawa do popełnienia błędu”.

Usunięcie przez przedsiębiorcę stwierdzonych naruszeń oraz ich ewentualnych skutków w określonym terminie powoduje, że przedsiębiorca podlega karze za popełnione wykroczenie. Przedsiębiorca może uniknąć wymierzenia kary grzywny w drodze mandatu karnego również w sytuacji jeżeli w trakcie 12-miesięcznego okresu - dobrowolnie (z własnej woli) - usunie naruszenia prawa (...) jeszcze przed oficjalnym wezwaniem organu lub złożeniem pisemnego oświadczenia. Warunkiem skorzystania z tego uprawnienia jest powiadomienie o tym fakcie właściwego organu.

Zgodnie z art. 21a ust. 8 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców* instytucji „prawo do popełnienia błędu” nie stosuje się m.in. w przypadku, gdy:

- > naruszenie dotyczy przepisów prawa, które zostały naruszone przez przedsiębiorcę w przeszłości, lub
- > naruszenie przepisów prawa jest rażące, lub
- > nie jest możliwe usunięcie naruszeń przepisów prawa lub gdy wywołały one nieodwracalne skutki, lub

- › konieczność nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego albo nałożenia lub wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej wynika z ratyfikowanej umowy międzynarodowej albo bezpośrednio stosowanych przepisów prawa Unii Europejskiej, lub
- › naruszenie przepisów prawa polega na wykonywaniu działalności gospodarczej pomimo braku uzyskania wymaganych prawem koncesji, zezwolenia lub wpisu do rejestru działalności regulowanej lub na działaniu bez uzyskania wcześniejszej zgody, zezwolenia lub pozwolenia właściwego organu na to działanie, jeżeli przepisy przewidują obowiązek ich uzyskania, lub na działaniu niezgodnym z taką zgodą, zezwoleniem lub pozwoleniem, lub przepisy odrębne przewidują nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego albo nałożenie lub wymierzenie administracyjnej kary pieniężnej za niewykonanie zaleceń pokontrolnych.

Metryczka

Data publikacji 16.03.2017
Data modyfikacji 04.09.2025
[Rejestr zmian](#)

Podmiot udostępniający informację:

Osoba udostępniająca informację:
Krystian Koziółek

Osoba modyfikująca informację:
Krystian Koziółek